

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Форма № Н - 3.04А

Міністерство охорони здоров'я України
Донецький національний медичний університет ім. М. Горького
Кафедра неврології, медичної генетики та нейрохірургії ДонНМУ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор ДонНМУ
проф. П. Г. Кондратенко

“ _____ ” _____ 2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

передатестаційного циклу зі спеціальності «Неврологія»
спеціальність 14.01.15 «Неврологія»

2015 рік

Робоча програма передатестаційного циклу зі спеціальності «Неврологія» для лікарів-курсантів

За спеціальністю 14.01.15 «Неврологія» Донецького національного медичного університету ім. М. Горького.

„28” серпня 2015 року

Розробники:

- Селезньова Софія Веніаміновна – к.мед.н., доцент, зав. кафедрою неврології, медичної генетики та нейрохірургії ДонНМУ ім. М. Горького;
- Козинський Олександр Володимирович – к.мед.н., доцент кафедри неврології, медичної генетики та нейрохірургії ДонНМУ ім. М. Горького;
- Калач Олександр Василійович – асистент кафедри неврології, медичної генетики та нейрохірургії ДонНМУ ім. М. Горького, головний позаштатний нейрохірург Управління охорони здоров'я Донецької обласної держадміністрації;
- Мельниченко Олексій Сергійович – асистент кафедри неврології, медичної генетики та нейрохірургії ДонНМУ ім. М. Горького.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри неврології, медичної генетики та нейрохірургії ДонНМУ ім. М. Горького

Протокол від “ 28 ” серпня 2015 року № 1/15-16

Завідувач кафедри неврології, медичної генетики та нейрохірургії ДонНМУ ім. М. Горького

_____ (Селезньова С. В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“ 28 ” серпня 2015 року

Схвалено методичною комісією ДонНМУ _____
Протокол від. “ ” _____ 2015 року №

“ ” _____ 2015 року Голова _____ (проф. Кондратенко П. Г.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета і завдання. Вміти діагностувати неврологічні і нейрохірургічні захворювання, визначати причини їх виникнення, призначати сучасне адекватне патогенетичне лікування, визначати прогноз та намітити програму реабілітації хворих. На клінічних архівних та поточних прикладах, за даними наукової літератури, навчити курсантів орієнтуватись у нейрохірургічних захворювань, призначати відповідні діагностичні засоби щодо їх діагностики (зокрема визначати показання для застосування рентгенологічних методів дослідження) та трактувати отримані результати досліджень, розрізняти планову та ургентну патологію, надавати невідкладну консервативну допомогу в ургентних випадках, відокремлювати випадки коли є доцільною планова або ургентна консультація нейрохірурга.

У результаті вивчення навчальної дисципліни курсант повинен

Знати: 1. Причини виникнення, патогенез, класифікацію, сучасні стандарти діагностики та протоколи лікування неврологічних та нейрохірургічних захворювань.

Вміти: 1. Визначати стани, які привели до неврологічних та нейрохірургічних захворювань.

2. Визначати основні синдроми, необхідні для діагностики неврологічних та нейрохірургічних захворювань.

3. Складати і призначати схему діагностичного пошуку.

4. Оцінювати результати основних і додаткових методів дослідження.

5. Проводити диференціальну діагностику між різними неврологічних та нейрохірургічними захворюваннями.

6. Встановлювати остаточний діагноз та призначати відповідні засоби лікування.

7. Визначати прогноз, намітити програму реабілітації хворих з неврологічними та нейрохірургічними захворюваннями.

2. Програма навчальної дисципліни

1 ОРГАНІЗАЦІЯ НЕВРОЛОГІЧНОЇ ТА НЕЙРОХІРУРГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ УКРАЇНИ

Основи соціальної гігієни і охорони здоров'я. Організація неврологічної і нейрохірургічної допомоги на Україні, в Донецькій області. Обласні, міські міжрайонні відділення (центри).

Нейрохірургічна служба в системі екстреної медичної допомоги (санітарна авіація). Головна нейрохірургічна установа - Український інститут нейрохірургії акад. А. П. Ромоданова.

Організація МСЕК і реабілітації неврологічних та нейрохірургічних хворих.

Організація, цілі і задачі, принципи, медичне і соціальне значення МСЕК нейрохірургічних хворих.

ВКК і МСЕК. Завдання, функції.

Основні документи, що посвідчують тимчасову втрату працездатності. Правила видачі і заповнення. Контроль за виданням і продовження листків непрацездатності.

Показання і порядок направлення хворих на МСЕК.

Принципи і критерії стійкої втрати працездатності.

Організація соціальної і медичної реабілітації неврологічних та нейрохірургічних хворих.

Реабілітація нейрохірургічних хворих в умовах стаціонару, в позалікарняних установах: поліклініці, санаторії – профілакторії, санаторії.

Основи медичної етики і деонтології.

Обсяг і зміст понять «Медична етика» і «деонтологія».

Медична деонтологія як єдність правових і етичних норм медичної діяльності лікаря – невролога.

Застосування вимог деонтології в практиці невролога.

Взаємини лікаря і хворого.

Взаємини лікаря і родичів хворого.

Взаємини в медичному колективі. Керівник і колектив. Лікарська таємниця. Лікарські помилки. Нещасні випадки в медичній практиці. Необережні дії медичних працівників.

2. ТОПОГРАФІЧНА АНАТОМІЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І ПЕРИФЕРИЧНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ.

Топографічна анатомія головного мозку. Ембріогенез: головного мозку; мозкових оболонок; кісток черепа.

Будова кісток черепа і оболонок мозку: кісток зводу і підстави черепа; оболонок мозку. Кровообіг: головного мозку; оболонок головного мозку; кісток черепа.

Будова великих півкуль головного мозку: кора головного мозку; біла речовина і внутрішня капсула; підкіркові вузли; шлуночки, цистерни підстави мозку і субарахноїдальні простори.

Стовбур мозку. Сіра речовина. Провідна система. Поперечні зрізи. Черепно-мозкові нерви. Нюховий і зоровий. Окоруховий. Трійчастий. Група нервів мостомозочкового кута. Каудальна група. Іннервація погляду, система заднього подовжнього синуса. Мозочок. Півкулі і черв'як. Провідна система і ядра.

Топографічна анатомія спинного мозку. Ембріогенез: спинного мозку; мозкових оболонок; хребта. Будова хребта і оболонок спинного мозку: шийного відділу хребта; грудного; поперекового; крижового; оболонок спинного мозку. Кровообіг: спинного мозку; оболонок спинного мозку; хребта.. Лікворні простори спинномозкового каналу. Будова спинного мозку: сіра речовина; біла речовина; висхідні шляхи; низхідні шляхи.

Топографічна анатомія судин центральної нервової системи. Внутрішня сонна артерія. Розташування сонної артерії: на шиї; у порожнині черепа. Основні гілки внутрішньої сонної артерії в порожнині черепа: передня мозкова артерія; середня мозкова артерія; задня мозкова артерія; зони васкуляризації. Вертебробазиллярний басейн артерій. Основна артерія. Гілки основної артерії: задній нижній мозочок; передній нижній мозочок; верхні мозочки; задні мозочки. Венозні синуси: верхній сагітальний; нижній сагітальний; кавернозний; кам'янисті; сигмовидні; поперечні. Вени головного мозку: поверхневі, глибокі.

Топографічна анатомія периферичної нервової системи. Топографія плечового сплетення. Анатомічна будова плечового сплетення. Топографія судинно-нервового пучка плечового сплетення. Топографія ліктьового сплетення. На верхньому рівні. На середньому рівні. На нижньому рівні. Топографія периферичних нервів: променевого; серединного; ліктьового; сідничного; великоберцевого; малогомілкового; стегнового.

3. СЕМІОТИКА І ТОПІЧНА ДІАГНОСТИКА ЗАХВОРЮВАНЬ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ.

Симптоми ураження черепно-мозкових нервів і провідних шляхів на різних рівнях. Симптоми ураження нюхового нерва і провідних шляхів на різних рівнях: на рівні нерва; на рівні нюхового тракту; на рівні вторинних підкіркових центрів. Симптоми ураження зорового нерва і зорового шляху на різних рівнях: на рівні зорового нерва; на рівні зорового тракту; на рівні вторинних зорових центрів. Геміанопсія: квадратна; повна; гомонимна; бітемпоральна; біназальна; диференціальний діагноз трактусної і центральної геміанопсії. Неврит. Застійні соски. Атрофія зорового нерва. Симптоми ураження групи очорухових нервів з урахуванням рівня ураження. Окоруховий розладу. Порушення конвергенції. Порушення акомодатії. Екзофтальм. Симптоми ураження трійчастого нерва на різних рівнях.

Невралгія. Диференціальний діагноз корінцевих і ядерних розладів чутливості на обличчі. Парез, параліч жувальних м'язів. Симптомокомплекс ураження лицьового нерва. Периферичний параліч. Симптомокомплекс ураження різних рівнів лицьового нерва. Центральний параліч. Симптоми ураження слухового нерва на різних рівнях. Порушення слуху. Порушення вестибулярних функцій. Диференціальна діагностика корінцево-ядерних і равликів уражень. Симптоми ураження блукаючого нерва. Однобічне ураження: звисання м'якого неба, відхилення в здорову сторону.; параліч голосової зв'язки, хрипкий голос; відсутність глоткового рефлексу. Двостороннє ураження блукаючого нерва: дісфонія, поперхівання при їді; афонія. Симптоми ураження язикоглоткового нерва. Агевзія на задній третині язика. Анестезія слизистої верхньої половини глотки. Незначні розлади ковтання.

Симптоми ураження додаткового нерва. Обмеження піднімання руки вище за горизонталь. Утруднення «потиску плечима». Симптоми ураження під'язикового нерва. Дизартрія, анартрія. Відхилення язика, нерухомість язика. Атрофія язика, фібрилярні сипання.

Симптомокомплекси уражень мозкового стовбура і мозочка. Альтернуючі синдроми залежно від ураження стовбура на рівні: середнього мозку; варолієва моста; довгастого мозку. Бульбарний параліч. Парез, параліч язика. Розлад мови. Порушення ковтання, поперхівання. Носовий відтінок голосу, афонія. Атрофія язика. Фібрилярні сипання в язика. Відсутність глоткового рефлексу. Псевдобульбарний параліч. Симптомокомплекс бульбарного паралічу. Відсутність атрофії язика і фібрилярних сипань в ньому. Рефлекси орального автоматизму. Диференціальний діагноз бульбарного і псевдобульбарного паралічів. Синдром ураження четверохолмія. Окорохові порушення. Розлади зіничних реакцій. Симптомокомплекс ураження мозочку. Розлад стативи і ходи. Порушення координації і інтенційний тремор. Гіпотонія м'язів.

Симптомокомплекси уражень кори головного мозку, підкіркових гангліїв внутрішньої капсули. Симптомокомплекс ураження лобової частки залежно від локалізації вогнища в межах лобової частки. Джексоновські випадки. Адверсивні випадки. Випадки гальмування мови. Центральні моно- і геміпарези. Ізольований центральний параліч лицьового нерва. Премоторний синдром. Моторна афазія. Синдром аспонтанності. Синдром ейфоричного недоумства. Апатичний синдром. Симптомокомплекс ураження тім'яної частки. Чутливо-рухові випадки. Випадки з больовою аурую. Порушення чутливості. Аферентний парез. Астереогноз. Апраксія. Семантична афазія. Порушення рахунку, листа, читання. Психосенсорні розлади. Симптомокомплекс ураження скроневої частки. Епілептичні випадки. Галюцинації: нюхові, смакові, слухові, зорові. Психопатологічні феномени. Гомонімна геміанопсія. Сенсорна афазія. Амнестична афазія. Симптомокомплекс ураження медіобазальних структур скроневої частки. Симптомокомплекс ураження потиличної частки. Фотопсії. Геміхроматопсія. Характер геміанопсії. Зорова агнозія. Симптомокомплекс ураження підкоркових гангліїв. Зорового горба: таламічний біль, насильницький сміх і плач, геміанестезія, парез мимічної мускулатури, стріопалідарної системи, екстрапірамідна гіпертонія, гіпокінезія (омаскінезія), ретропульсії, латеропульсії, пропульсії. Гіпомімія. Монотонність, немодульованість мови. Відсутність синкінезій. Брадікінезія. Характеристика тремору. Екстрапірамідні гіперкінези.

Симптомокомплекс ураження внутрішньої капсули. Рухові розлади, чутливі, порушення тону. Диференціальна діагностика рухових, чутливих і зорових порушень з урахуванням рівня ураження: кори, білої речовини, внутрішньої капсули, підкіркових структур. Семіотика і неврологічні синдроми ураження в басейні крупних артерій головного мозку. Передній мозковій артерії. Середній мозковій артерії. Задній мозковій артерії. Вертебробазиллярної системи.

Симптомокомплекси ураження спинного мозку. Верхній відділ (C1-C4). Симптоми краніовертебрального ураження. Тетрапарез або параліч. Параліч або роздратування діафрагми. Чутливі розлади. Корінцеві болі в шийно-потиличній області. Розлад чутливості на обличчі за цибулинним типом, болем в області особи. Порушення функції тазових органів. Бульбарні синдроми.

Нижньошийний відділ (C5-D2). Периферичний параліч рук, спастичний, – ніг. Випадання рефлексів з рук. Порушення всіх видів чутливості нижче за рівень ураження, корінцеві болі в руках. Затримка, періодичне нетримання сечі. Синдром Клода Бернара-Горнера.

Грудний відділ (D3-D12). Нижня спастична параплегія. Випадання черевних рефлексів. Порушення чутливості відповідно рівню ураження. Затримка, періодичне нетримання сечі. Поперекове потовщення (L1-S2). Периферичний параліч ніг. Випадання колінного, Ахіллова, кремастерного рефлексів. Порушення чутливості донизу пупартової зв'язки, в промежині. Порушення функції тазових органів. конус спинного мозку (S3-S5).

Втрата чутливості в області промежини. Дійсне нетримання сечі. Відсутність паралічів. Відсутність ерекції. Кінський хвіст. Периферичний параліч ніг. Затримка сечовипускання.

Втрата чутливості на ногах, в промежині. Корінцеві болі в ногах. Пошкодження на рівні 3 крижового хребта. Синдром «крижової ялиночки». Різкі болі в промежині, в ногах. Порушення чутливості в зоні іннервації S1-S5. Затримка сечовипускання, дійсне нетримання сечі. Визначення верхнього і нижнього кордонів ураження. Рівень корінцевих болів. Рівень провідникових розладів. Зміна рефлексів. Сегментарні розлади. Дослідження симпатичних рефлексів. Симптом того, що уклонило. Симптом лікворного поштовху. Симптом остистого відростка. Захисні рефлекси. Характер порушень функцій тазових органів. характеристика трофічних порушень при пошкодженні спинного мозку на різних рівнях: шийного відділу, верхньогрудного, середньогрудного, нижньогрудного.

Симптомокомплекси уражень периферичних нервів. Шийне сплетення (C1-C4). Роздратування потиличного нерва – потилична невралгія. Симптоми роздратування діафрагмального нерва. Симптоми випадання діафрагмального нерва. Плечове сплетення (C5-D2). М'явий параліч руки. Анестезія руки. Симптом Клода Бернара-Горнера. Параліч Дюшенна-Клюмпке. Високе ураження променевого нерва: параліч розгиначів передпліччя, кисті, пальців. Випадання чутливості на дорсальній поверхні плеча, передпліччя, кисті, пальців. Ураження ліктьового нерва. Відсутність згинання 5, 6, частково 3 пальців. Порушення чутливості на 5 і ульнарній половині 4 пальця. Атрофія міжкісткових проміжків, сплюснення гіпотенару.

Ураження серединного нерва. Порушення згинання 1-2-3 пальців. Порушення чутливості на долоні на долоні і 1-2-3 пальцях. Атрофія м'язів тенеру. Виразені болі, каузалгія. Виразення вазомоторно-секреторно-трофічні розлади. Поперекове сплетення (D12-L4). Ураження стегнового нерва. Параліч розгиначів гомілки. Атрофія чотириглавого м'яза. Випадання колінного рефлексу. Крижове сплетення (L5-S3). Високе ураження сідничного нерва. Параліч згинателів гомілки. Стопи, пальців. Втрати Ахіллова рефлексу. Анестезія гомілки і стопи. Болі. Ураження малогомілкового нерва. Параліч розгиначів стопи і пальців. Порушення чутливості на зовнішній поверхні гомілки в тилі стопи. Ураження великоберцового нерву. Параліч згинателів стопи і пальців. Розлад чутливості на задній поверхні гомілки, підошві. Атрофія задньої групи м'язів гомілки. Вазомоторно-секреторно-трофічні порушення при ураженні різних нервових стовбурів: серединного, сідничного. Фантомно-больовий синдром при ураженні нервів: верхній кінцівці, нижній кінцівці.

4. ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ І ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І ПЕРИФЕРИЧНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ.

Патологічна анатомія пухлин головного мозку. Класифікація пухлин головного мозку. Менінгосудинні пухлини. Нейроектодермальні пухлини. Гіпофізарні пухлини: аденогіпофізарні, краніофарингіоми. Метастатичні пухлини. Системні пухлини. Характеристика пухлин за гістологічним принципом. Поняття злоякісності і доброякісності пухлин. Патологічна анатомія дислокації мозку при внутрічерепній гіпертензії. Зміна великих півкуль головного мозку. Зміна ствольових структур.

Патологічна анатомія судинних захворювань. Класифікації аневризм. Артеріальні аневризми. Артеріовенозні аневризми. Патологічна анатомія каротидно-кавернозних співусть. Будова кавернозного синуса. Характеристика свищів між кавернозною часткою сонної артерії і ячеями синуса. Патологічна анатомія інсультів: ішемічних; геморагічних. Патологічна анатомія при оклюзійних ураженнях магістральних судин шиї і мозку в області: великих півкуль головного мозку, підкіркових структур, стовбура головного мозку.

Патологічна анатомія травми центральної і периферичної нервової системи. Патологічна анатомія травми черепа і мозку. Початковий період. Ранній період. Проміжний період. Пізній період. Резидуальний період. Патологічна анатомія травми спинного мозку. Класифікація черепно-мозкових уражень: закриті, відкриті. Класифікація спинномозкових пошкоджень: закриті, відкриті, вогнепальні. Патологічна анатомія травми периферичної нервової системи: відкриті (мирного часу і вогнепальні), закриті пошкодження нервових стовбурів, ранній період травми нервового стовбура, пізній період травми нервового стовбура. Регенерація пошкоджених нервових стовбурів: механізми, ультраструктура регенеративних процесів.

ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ КРОВО- І ЛІКВОРООБОРОТУ. ФІЗІОЛОГІЯ І ПАТОЛОГІЯ ЛІКВОРООБОРОТУ.

Фізіологія лікворообороту: механізми лікворообороту, тиск спинномозкової рідини, склад ліквору, ліквороциркуляція та всмоктування. патофізіологія лікворо- і кровообігу: порушення продукції ліквору, порушення всмоктування ліквору, порушення ліквороциркуляції. Внутрічерепна гіпертензія: патогенез, порушення функцій мозку. набряк головного мозку. Патогенез: рефлексогенні зони мозку і рефлекторна теорія, метаболічна теорія. Класифікація: локальний набряк, спільний набряк і набухання, спучення мозку. Механізми розвитку набряку і набухання головного мозку при різних формах нейрохірургічних захворювань: набряк головного мозку при порушеннях ліквороциркуляції і синдром дислокації, післяопераційний, посттравматичний, гострий, хронічний.

5. МЕТОДИ КЛІНІЧНОГО, НЕЙРОФІЗІОЛОГІЧНОГО І РЕНТГЕНОЛОГІЧНОГО ОБСТЕЖЕННЯ ХВОРИХ З НЕВРОЛОГІЧНОЮ ТА НЕЙРОХІРУРГІЧНОЮ ПАТОЛОГІЄЮ.

Методики обстеження нейрохірургічних хворих. Історія захворювання. Стан здоров'я до захворювання. Причина захворювання. Початкові симптоми. Послідовність розвитку симптомів. Ремісія. Результати проведених обстеження до надходження. Ефективність лікування, що раніше проводиться. Огляд, пальпація і перкусія голови. Форма. Коло. Положення. Пальпація. Перкусія. Огляд хребта. Рухливість. Деформація. Больові симптоми. Місцеві травматичні зміни. Шкіри. Окістя. Кісток. Оболонки головного і спинного мозку. Менінгеальний симптомокомплекс. Головні болі і блювота. Хворобливість черепа і хребта. Симптом Керніга. Симптоми Брудзінського. Точки Керера. Свідомість. Ясне. Оглушення. Сопор. Кома (1,2,3 ст.). психіка. Особа. Мислення. Емоції. Пам'ять. Сприйняття. Черепні нерви. Нюхові. Зорові. Окорухові. Трійчастий нерв. Лицьовий. Слуховий і вестибулярний. Каудальна група 9, 10, 12. Додатковий. Чутливі розлади. Види чутливих розладів. Синдроми чутливих розладів. Рухові розлади. Об'єм рухів. Тонус. Трофіка. Хома. Інтенційне тремтіння. Мимопадання. Адіадохокінез. Дісметрія. Рефлекси. Підвищення, пониження рефлексів. Патологічні рефлекси. Рефлекси орального автоматизму. Захисні рефлекси. Вищі кіркові функції. Мова. Лист. Рахунок. Читання. Праксис. Гнозис. Функціональна асиметрія півкуль головного мозку.

Офтальмоневрологічне обстеження. Зовнішній огляд ока. Стан слизистої оболонки. Вистояння очних яблук. Рух очних яблук. Пульсація ока. Зіниці і їх реакція. Гострота зору. Амбліопія. Амавроз. Очне дно. Неврит. Атрофія. Застійний сосок. Ускладнені застійні соски. Поля зору. Бітемпоральна геміанопсія. Гомонімна геміанопсія. Скотома. Зорові галюцинації. Характер. Частота.

Обстеження отоневрології. Порушення слуху. Шуми. Гіперакузія. Слухові галюцинації. Досвід Вебера. Порушення кісткової провідності. Зниження слуху. Аудиометричне дослідження. Просторовий слух. Вестибулярні порушення. Запаморочення. Спонтанний ністагм. Спонтанне відхилення рук. Експериментальні вестибулярні проби. Оптикокінетичний ністагм. Вимушена поза голови. Порушення нюху. Гіпосмія. Аносмія. Гіперосмію. Галюцинації. Порушення пізнавання запахів. Порушення смаку. Зниження випадання смаку на передніх 2/3 язика. Чутливі розлади. Корнеальний рефлекс. Глотковий рефлекс. Рефлекс зовнішнього слухового проходу. Зниження чутливості в області носа і рота.

Нейрорентгенологія, ізотоподіагностика. Краніографія. Нормальна рентеноанатомія черепа. Анатомічні варіанти і аномалії розвитку черепа. Краніостеноз. Мікроцефалія. Краніовертебральні аномалії. Дисфункція лімбічної системи мозку і порушення гомеостазу. Гіпертензія і гіпотензія. Пухлини кісток зводу і підстави черепа. Пухлини кісток зводу і підстави черепа. Пухлини черепно-мозкових нервів. Пухлини області турецького сідла. Менінгіоми. Паразитарні і запальні захворювання. Переломи черепа. Лінійні.

Локалізація чужорідних тіл. Пневмоцефалія. Спонділографія. Нормальна рентгеноанатомія хребта. Анатомічні варіанти, аномалії розвитку. Компресійні переломи тіл хребтів. Відкриті переломи тіл хребтів. Уламкові переломи тіл хребтів. Вертикальні переломи тіл хребтів.

Горизонтальні переломи тіл хребтів. Переломи дуг і суглобових відростків. Переломи атланта. Переломи аксису. Вивихи і підвивихи шийних хребців. Стиснення спинного мозку. Поперековий остеохондроз. Шийний остеохондроз. Грудний остеохондроз. Дистрофічні ураження міжхребетних дисків, суглобів хребта. Захворювання хребців, що звужують хребетний канал. Пухлини спинного мозку і корінців спинномозкових нервів. Пневмоцистернографія. Рентгеноанатомія цистерн головного мозку при: пухлинах гіпофіза, краніофарингіомах, пухлинах зорових нервів і хіазмах, менінгіомах горбка турецького сідла, пухлинах мостомозочкового кута. Пневмоенцефалографія. Рентгеноанатомія головного мозку і шлуночкової системи при: пухлинах головного мозку, арахноїдах, посттравматичних рубцювато-атрофічних –процесах. Вентрікулографія. Супратенторіальні пухлини. Краніофарингіоми і пухлини 3 шлуночки. Пухлини задньої черепної ямки. Оклюзійні запальні процеси. Ангіографія. Рентгеноанатомія судин головного мозку при: внутрішньомозкових пухлинах, менінгіомах, пухлинах хіазмально-селлярної області, пухлинах задньої черепної ямки, судинних захворюваннях головного мозку: артеріальні аневризми, артеріовенозні аневризми, каротидно-кавернозні співустя, геморагічний і ішемічний інсульт, патологія позачерепної частки мозкових судин.

Черепно-мозкова травма: гематоми, вогнища удару мозку, гігроми. Флебоспонділографія. Пухлини спинного мозку і хребта. Остеохондрози. Спинномозкові травми. Венографія орбіти. Пухлини зорових нервів і хіазми. Краніо-орбітальні пухлини. Пухлини підстави черепа. Радіоізотопна гамма-енцефалографія. Пухлини головного мозку. Абсцеси головного мозку. Внутрічерепні гематоми. Удари мозку. Мієлографія. Арахноїдит. Пухлини спинного мозку і спинномозкових корінців. Епідурикти, грижі міжхребетних дисків. Дискографія. Остеохондроз міжхребетних дисків. Радіоізотопна мієлографія. Пухлини спинного мозку. Арахноїдити спинного мозку. Радіоізотопна діагностика пухлин головного мозку під час операцій за допомогою радіоізоотопу P32 при: конвексимально розташованих пухлинах, базальних розташованих пухлинах. Комп'ютерна томографія черепа і головного мозку. Пухлини великих півкуль головного мозку. Пухлини бічних і 3 шлуночків. Пухлини хіазмально-селлярної локалізації. Пухлини задньої черепної ямки. Артеріальні аневризми головного мозку. Артеріовенозні аневризми. Внутрічерепні гематоми: епідуральні, субдуральні, внутрішньомозкові, внутрішньошлуночкові. Абсцеси головного мозку. Комп'ютерна томографія хребта і спинного мозку. Пухлини спинного мозку: екстрадуральні, екстрамедулярні, інтрамедулярні. Судинні ураження спинного мозку. Запальні і паразитарні захворювання спинного мозку і його оболонок. Травма хребта і спинного мозку. Дискогенні захворювання. Потворність розвитку хребта і спинного мозку. Нейрофізіологічні дослідження. Електроенцефалографія (ЕЕГ). Апаратура. ЕЕГ при пухлинах головного мозку. ЕЕГ при епілепсії. ЕЕГ при важкій черепно-мозковій травмі. ЕЕГ при судинних захворюваннях головного мозку. ЕЕГ при арахноїдах головного мозку. ЕЕГ при паразитарних захворюваннях. Застосування функціональних навантажень при ЕЕГ. Діагностика за даними біоелектричної активності мозку на операції: електрокортикографія; електросубкортикографія. Використання ЕЕГ в післяопераційному періоді. Метод довгострокових глибинних внутрішньомозкових електродів. Реоенцефалографія (РЕГ). Апаратура. РЕГ при судинних захворюваннях центральної нервової системи. РЕГ при травмі центральної нервової системи. РЕГ при пухлинах головного мозку. РЕГ при шийному остеохондрозі. Ехоенцефалографія (ЕХО-ЕГ). Апаратура. Методика. ЕХО-ЕГ в діагностиці черепно-мозкової травми. ЕХО-ЕГ в діагностиці судинних захворювань головного мозку. ЕХО-ЕГ в діагностиці пухлин головного мозку. Шлуночкова система і її реєстрація при ультразвуковій локалізації. Електроміографія (ЕМГ): апаратура, методика і техніка запису. ЕМГ при пошкодженнях периферичних нервів. Дослідження ствольних викликаних потенціалів. Апаратура. Методика і техніка реєстрації СВП. СВП при пухлинах головного мозку: супратенторіальної локалізації, субтенторіальної локалізації. СВП при судинних ураженнях головного мозку. СВП при травмі центральної нервової системи. СВП при патології периферичної нервової системи.

Діагностичні операції. Спинномозкова пункція. Показання і протипоказання. Техніка виконання. Ускладнення і боротьба з ними. Ліквородинамічні проби. Показання і протипоказання. Схема ліквородинамічних проб. Ускладнення і боротьба з ними. Мієлографія. Низхідна. Висхідна. Ізотопна мієлографія. Показання. Техніка виконання. Субокципітальна пункція. Показання і протипоказання. Техніка виконання. Ускладнення і боротьба з ними. Пункція бічних шлуночків. Показання і протипоказання. Техніка виконання: пункція переднього рогу, пункція заднього рогу. Ускладнення і боротьба з ними. Тривалий дренаж бічних шлуночків. Показання. Ускладнення і боротьба з ними. Ліквородинамічні проби по Арндту. Показання. Техніка виконання. Оцінка результатів. Пневмоенцефалографія. Показання і протипоказання. Техніка виконання. Ускладнення і боротьба з ними. Пункція бічних шлуночків. Показання і протипоказання. Техніка виконання: пункція переднього рогу, пункція заднього рогу. Ускладнення і боротьба з ними. Тривалий дренаж бічних шлуночків. Показання. Ускладнення і боротьба з ними. Ліквородинамічні проби по Арндту. Показання. Техніка виконання. Оцінка результатів. Пневмоенцефалографія. Техніка виконання. Варіанти пневмоенцефалографії. Методика рентгенологічного дослідження. Ускладнення і боротьба з ними. Пневоцистернографія. Показання. Техніка виконання. Методика рентгенологічного дослідження. Вентрікулографія. Показання і протипоказання. Техніка виконання з різними контрастними речовинами. Методика рентгенологічного дослідження. Післяопераційний період. Кістографія. Показання і протипоказання. Техніка виконання. Ангіографія. Технічне оснащення. Показання і протипоказання. Підготовка і знеболення.

Каротидна ангіографія. Вертебральна ангіографія. Селективна ангіографія. Супраселективна ангіографія. Тотальна ангіографія. Спінальна ангіографія. Веноорбітографія. Синусографія. Югулографія. Флебоспонділографія. Ускладнення і боротьба з ними. Дискографія. Ускладнення і боротьба з ними. Перідурографія. Ускладнення і боротьба з ними.

6. ПУХЛИНИ, ЗАПАЛЬНІ І ПАРАЗИТАРНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ.

Клініка пухлин великих півкуль. Характеристика гіпертензійного синдрому. Головні болі, запаморочення, блювота. Порухення свідомості. Брадикардія. Тиск спинномозкової рідини. Клініка пухлин лобової частки. Епілептичний синдром.: Джексоновські припадки; адверсивні припадки; первинно генералізовані припадки; припадки гальмування мови. Центральний парез. Ізольований парез лицьового нерва. Премоторний руховий синдром. Екстрапірамідні симптоми. Порухення психіки: синдром аспонтанності; синдром ейфоричного недоумства. Моторна афазія. Інші порухення вищих коркових функцій. Особливості клініки залежно від гістологічної структури пухлини. Синдроми дислокацій. Диференціальний діагноз з пухлинами задньої черепної ямки. Клініка пухлин скроневих доль. Епілептичні припадки, галюцинації, стани деперсоналізацій. Епілептичні прояви залежно від право- і лівобічної локалізації пухлин. Стадії розвитку гомонимної геміанопсії. Сенсорна афазія, амузія. Порухення листа, читання, рахунку. Клінічний синдром ураження гіпокампу. Особливості розвитку гіпертензійного синдрому. Синдром дислокації. Клініка пухлин тім'яних доль. Чутливо-рухові фокальні припадки. Особливості епілептичного синдрому при пухлинах верхньої тім'яної часточки. Особливості чутливих випадань при пухлинах верхньої і тім'яної часточки і задньої центральної звивини. Апраксія пози. Еферентний парез.

Особливості епілептичного синдрому при пухлинах нижньої тім'яної часточки. Особливості чутливих випадань. Астереогноз. Апраксія. Порухення читання, листа, рахунку, мови. Психосенсорні розлади при право- і лівобічній локалізації пухлини. Особливості клініки залежно від гістологічної структури пухлини. Клініка пухлин потиличних доль. Фотопсії. Геміхроматопсія, геміанопсія. Симптомокомплекс зорової агнозії при право і лівобічній локалізації. Особливості клініки і синдрому дислокації залежно від гістологічної будови пухлини. Клініка пухлин бічних шлуночків, прозорої перегородки і підкоркових вузлів. Гіпертензійно-гідроцефальний синдром. Оклюзійний синдром. Зорові розлади. Епілептичні припадки. Скороминущі осередкові симптоми. Ураження черепно-мозкових нервів.

Менінгіоми ольфакторної ямки. Розвиток захворювання. Нюхові розлади. Зорові симптоми. Психічні розлади. Ендокринно-обмінні розлади. Стволові симптоми. Підкіркові симптоми. Краніоорбітальні менінгіоми. Зорові розлади. Окорухові розлади. Трофічні розлади слизових оболонок очного яблука. Зміни кісток черепа. Неврологічні симптоми великих півкуль. Клініка менінгіом основної кісті. Клініка менінгіом малого крила основної кісті: розвиток захворювань; осередкові симптоми; синдром дислокації. Клініка менінгіом великого крила основної кісті. Клініка менінгіом передньої третини верхнього подовжнього синуса і серповидного відростка. Розвиток захворювання. Гіперостоз кісток черепа. Зміни шкіри голови. Гіпертензійний синдром. Психічні розлади. Епілептичні випадки. Підкіркові симптоми.

Стволові розлади. Пірамідні симптоми. Клініка менінгіом середньої третини верхнього подовжнього синуса і серповидного відростка. Розвиток захворювання. Гіперостоз кісток черепа. Зміни шкіри голови. Гіпертензійний синдром. Психічні розлади. Епілептичні випадки. Підкіркові симптоми. Стволові розлади. Пірамідні симптоми. Клініка менінгіом середньої третини верхнього подовжнього синуса і серповидного відростка. Розвиток захворювання. Гіперостоз кісток черепа. Гіпертензійний синдром. Епілептичний синдром. Рухові розлади. Чутливі розлади. Розлади сечовипускання. Клініка менінгіом задньої третини верхнього подовжнього синуса і серповидного відростка. Розвиток захворювання. Гіперостоз кісток черепа. Гіпертензійний синдром. Рухові розлади. Чутливі розлади. Розлади сечовипускання. Клініка менінгіом задньої третини верхнього подовжнього синуса і серповидного відростка. Розвиток захворювання. Гіперостоз кісток черепа. Гіпертензійний синдром. Зорові розлади. епілептичні випадки. Чутливі розлади. Агнозія. Апраксія. Афазія. Стволові розлади. розлади мозочків. Інтерпретація даних., отриманих при сучасних методах дослідження. ВТЕ і реабілітація. Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичної реабілітації. Шляхи соціально-трудова реабілітації.

Клініка пухлин задньої черепної ямки. Характеристика гіпертензійно-оклюзійного синдрому. Головні болі. Блювота. Вимушене положення голови і тулуба. Серцево-судинні розлади. Вегетативні симптоми. Тонічні судоми. Клініка пухлин хробака і гемісфер мозочка. Розвиток хвороби.

Загально мозкові симптоми. Розлади мозочків. Стволові симптоми. Симптоми дислокацій. Вісцеральні розлади. Клініка пухлин кута мосто-мозочкового. Перші симптоми захворювання. Клініка ураження 5, 7, 8 черепно-мозкових нервів. Клініка ураження 9, 10, 11 черепно-мозкових нервів. Стволові симптоми. Розлади мозочків. спинномозкова рідина. Локальні зміни скроневої кісті. Клінічна картина різних напрямів зростання пухлини: орального, каудального, медіального, латерального. Клініка менінгіом мозочка намету. Клінічні особливості супратенторіальних, субтенторіальних, транстенторіальних менінгіом. Інтерпретація даних, отриманих при сучасних методах дослідження. ВТЕ і реабілітація. Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичної реабілітації. Шляхи соціально-трудова реабілітації.

Клініка пухлин хіазмально-селлярної області. Пухлини гіпофіза. Ендокринно-обмінні розлади. зорові симптоми. Краніографічні зміни. Спинномозкова рідина. Краніофарінгіоми. Гіпертензійно-оклюзійний синдром. Зорові розлади. розлади гіпофізарно-гіпоталамічних функцій. Неврологічні симптоми. Пухлини 3 шлуночки. Розвиток захворювання. Загально мозкові симптоми. Ендокринно-обмінні розлади. зорові розлади. пухлини горбка турецького сідла. Прехіазмальна, хіазмальна, термінальна стадії. Гліома хіазми і зорових нервів. Пухлини шишковидної залози. Гіпертензійно-гідроцефальний синдром. Четверохолмно-мезенцефальний синдром. Мозочковий синдром.

Клініка і лікування запальних і паразитарних захворювань головного мозку. Оптохіазмальний арахноїдит. Розвиток захворювання. Зорові розлади. Головні болі. Спинномозкова рідина. Інші неврологічні симптоми. Показання і методика хірургічного втручання. Арахноїдит задньої черепної ямки. Етіологія. Класифікація. Арахноїдит з оклюзією отворів Мажанді і Лушка. Арахноїдит з оклюзією сильвієва водопроводу,

мостомозочкового кута. Інтерпретація даних, отриманих при сучасних методах дослідження. Методи хірургічних втручань при арахноїдах задньої черепної ямки. Показання, протипоказання. Знеболення. Паразитарні захворювання головного мозку. Цистицеркоз головного мозку: великих півкуль, 4-го шлуночку, підстави мозку. Ехінококоз головного мозку: пузирчаста форма, альвеолярна форма. Хірургія паразитарних захворювань. Показання, протипоказання. Методи видалення. Післяопераційна течія. Інтенсивна терапія. Боротьба з ускладненнями. ВТЕ і реабілітація. Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичної і соціально-трудової реабілітації.

- 7 СУДИННІ ЗАХВОРЮВАННЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ. Артеріальні аневризми. Аневризми інтракавернозної частки сонної артерії. Синдром зовнішньої стінки кавернозного синуса. Аневризми супракліноїдної частки внутрішньої сонної артерії. Синдром субарахноїдального крововиливу. Ураження окорухового нерва. Ураження зорового нерва. Локальні оболонкові болі. Аневризми передньої мозкової, передньої сполучаючої артерії. Субарахноїдальні крововиливи. Психічні порушення. Дієнцефальні симптоми. Аневризми середньої мозкової артерії: субарахноїдальні крововиливи; фокальні випадки; синдроми ураження базальних відділів лобової частки. Аневризми вертебро-базиллярної системи артерій. Синдром крововиливу. Ураження черепно-мозкових нервів. Двосторонні пірамідні симптоми. Симптоми мозочків. ВТЕ і реабілітація. Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичної реабілітації. Шляхи соціально-трудової реабілітації.

Артеріовенозні аневризми. Догеморагічний період: головні болі; епілептичні випадки; пульсуючий шум; внутрічерепні крововиливи і їх наслідку. ВТЕ і реабілітація. Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичної і соціально-трудової реабілітації. Каротидно-кавернозні співустя. Первинні клінічні ознаки і шунтування. Аневризматичний шум. Екзофтальм. Розширення і пульсація вен очного дна. Розширення судин склери. Хемоз. Вторинні симптоми. Глаукома. Кровотеча з судин слизистої оболонки носа. ВТЕ і реабілітація. Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичної і соціально-трудової реабілітації.

Мозкові інсульти. Крововиливу в мозок. Симптоми: загальнономозкові; осередкові. Інфаркт мозку. Симптоми: загальнономозкові, осередкові. ВТЕ і реабілітація. Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичної і соціально-трудової реабілітації.

Патологія магістральних судин шиї і мозку. Стенози. Клініка. Діагностика. Патологічна звита. Оклюзія. ВТЕ і реабілітація. Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичної і соціально-трудової реабілітації.

- 8 ТРАВМА ЦЕНТРАЛЬНОЇ І ПЕРИФЕРИЧНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ. ОСТЕОХОНДРОЗ ХРЕБТА.

Черепно-мозкова травма. Класифікація. Закрита і відкрита травма. Непроникаюча і проникаюча травма. Струс. Забив. Ступінь тягара: легка, середня, важка. Порівняння: на тлі удару, без ударів. Періоди клінічної течії (патофізіологічні основи). Особливості черепно-мозкової травми світового часу. Пошкодження м'яких тканин голови. Закриті пошкодження. Лікування закритих пошкоджень. Рани м'яких тканин голови: різані, колені, рубані, рвані, забиті, розтрощені, укушені, скальповані, вогнепальні. Множинні рани. Змішані рани. Струс мозку. Характеристика втрати свідомості. Ретроградна, антероградна амнезія. Загальнономозкові симптоми. Вегетативні порушення. Астенічні симптоми. Стволові симптоми. Скороминущі півкульові мікросимптоми. Час перебування в стаціонарі. Удар мозку. Легкий, середньому тягарю, важкий. Характеристика втрати свідомості. Загальнономозкові симптоми. Стволові порушення. Осередкові півкульові симптоми. Клінічні прояви залежно від локалізації ударів. Мезенцефальна форма важкого удару. Дієнцефальна форма. Екстрапірамідна форма. Мезенцефалобульбарна форма. Переломи зводу черепа. Закриті і відкриті переломи зводу. Лінійні. Уламкові. Зірчасті. Що втиснули. Кільця. Штикоподібні. Черепичні. Дірчасті. Переломи зводу, перехідні на підставу черепа. Переломи підстави черепа. Статистика переломів передньою, середньою, задньою черепною

ямок. Кровотечі з носа, назальна лікворея. Синці в області верхніх і нижніх повік. Ураження нюхового, зорового, ококорухового нервів. Дієнцефальний синдром. Симптоми перелому тіла основної кістки.

Симптоми поперечних тріщин пірамід. Симптоми подовжніх тріщин пірамід. Вушна лікворея, ураження лицевого, слухового нервів, барабанної струни. Симптоми гіпоталамо-гіпофізарної області. Мезенцефалобульбарна симптоматика. Перелом задньої черепної ямки – синець в області соскоподібного відростка. Двостороннє ураження відвідного, лицевого і слухового нервів. Кільцевий перелом – ураження каудальної групи нервів. Бульбарна симптоматика, розлад життєво важливих функцій. Лікування. Травматичні субарахноїдальні крововиливу. Рефлекторні субарахноїдальні крововиливу. Постконтузійні субарахноїдальні крововиливу. Крововиливу при пошкодженні судин м'якої мозкової оболонки. Субарахноїдальні крововиливу при субдуральних гематомах. Субарахноїдальні крововиливу, обумовлені посттравматичними змінами в оболонках. Клініка. Лікування. Епідуральні гематоми. Характеристика свідомості. Особливості клінічної течії: артеріального генезу, венозного генезу. Загально мозкові симптоми. Осередкові симптоми. Стволові симптоми. Симптоми тих, що уклали. Спинномозкова рідина. Субдуральні гематоми. Характеристика свідомості. Особливості клінічної течії залежно від джерел кровотечі: артеріального, венозного. Загально мозкові симптоми. Симптоми роздратування кори. Півкульові симптоми. Синдроми тих, що уклали. Особливості клінічного перебігу хронічних субдуральних гематом. Особливості клінічного перебігу хронічних субдуральних гематом. Особливості перебігу двосторонніх субдуральних гематом. Спинномозкова рідина. Внутрішньомозкові гематоми. Характеристика свідомості. Загально мозкові симптоми. Локальні симптоми внутрішньої капсули: рухові, чутливі. Підкіркові симптоми. Стволові симптоми. Клініка прориву гематоми в шлуночки мозку. Спинномозкова рідина. Внутрішньошлуночкові гематоми. Характеристика свідомості. Загально мозкові симптоми. Симптоми роздратування дна 3 шлуночки. Середньомозковий симптомокомплекс. Симптоми роздратування дна 4-го шлуночку. Гормеотонічний синдром. Автоматичні жестикуляції. Спинномозкова рідина. Порушення ліквородинаміки. Гостра гіперсекреторна гідроцефалія. Лікворна гіпертензія і гіпотензія. Гідроцефалія арезорбтивна і оклюзійна. Гострий набряк мозку. Відкрита вогнепальна травма мирного і військового часу. Класифікація. Клініка гострого періоду. Симптомокомплекс випадання функції в зоні ранового каналу. Симптомокомплекс випадання функцій в перифокальній контузійній зоні. Порушення ліквородинаміки. Порушення гемодинаміки. Кровотечі. Формування гематом. Гостра гіперсекреторна гідроцефалія. Набряк набухання мозку. Асептичні менінгіти. Перівентрікулярний енцефаліт. ЕОМ – діагностика черепно-мозкової травми. Табличні методи диференціальної діагностики удару і стиснення мозку. Прогнозування перебігу черепно-мозкової травми. Травматична лікворея. Класифікація: первинна, вторинна, носова, вушна, субарахноїдальна, шлуночкова. Лікворна гіпотензія. Порушення нюху. Порушення слуху. Порушення зору: прихована лікворея, профузна лікворея. Диференціальний діагноз з алергічним ринітом. Травматичний арахноїдит. Конвексимальний: епілептичний синдром, гіпертензійний синдром, осередковий симптомокомплекс, оболонковий синдром, особливості клінічного прояву злипливої і кістозної форм. Оптохіазмальний: зорові порушення, запально-оболонковий синдром. Арахноїдит задньої черепної ямки: оклюзія лікворних просторів на рівні отвору Можанді і Лушка, на рівні сильвієвої водопроводу. Арахноїдит задньої черепної ямки без оклюзії лікворних просторів. Травматичні кісти. Осередкові симптоми. Гіпертензійний синдром. Стволовий синдром. Травматичні менінгіти і менінго-енцефаліти. Гострі. Хронічні. Що рецидивують. Травматичні абсцеси головного мозку. Стадія гнійно-запального осередкового енцефаліту. Стадія формування капсули. Термінальна стадія. Ранні травматичні абсцеси. Пізні травматичні абсцеси. Вибір контрастного дослідження. Черепно-мозкова травма при алкогольній інтоксикації. Клінічна картина черепно-мозкових пошкоджень при алкогольній інтоксикації: струс головного мозку, удар головного мозку, внутрічерепні гематоми. Важка алкогольна інтоксикація, що

симулює черепно-мозкові пошкодження. Клініко-діагностичне значення кількісного визначення алкоголю в: крові, лікворі, сечі. Ступені алкогольної інтоксикації: легка, середня, важка. Спільні принципи діагностики черепно-мозкових пошкоджень при алкогольному сп'янінні. Лікування травматичних пошкоджень черепа і алкогольної інтоксикації. Лікування алкогольної інтоксикації. Лікування травматичних пошкоджень черепа і головного мозку. Особливості анестезіологічного забезпечення. Черепно-мозкова травма біля алкоголіків. Анестезія при нейротравмі. Підготовка, премедикація, ввідний наркоз. Інтубація трахеї. Підтримка і закінчення наркозу. Особливості анестезії у зв'язку з характером травми. Реанімація і інтенсивна терапія. Спільна реакція на травму. Основні синдроми ураження життєво важливих функцій організму в гострому періоді.

Попередження і лікування гіпоксії і набряку мозку. Методи нормалізації метаболізму і кровотоку головного мозку. Методи нормалізації внутрічерепного тиску. Дихальна недостатність. Лікування набряку і гострої серцево-судинної недостатності. Ентеральне і парентеральне живлення. Попередження і лікування інфекційних ускладнень. ВТЕ і реабілітація. Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичною і соціально трудовою реабілітації.

Спинномозкова травма. Класифікація травми хребта і спинного мозку. Відкриті травми. Закриті травми. Стабільні і нестабільні пошкодження хребта. Травма хребта без порушень функції спинного мозку. Травми хребта з порушенням функцій спинного мозку. Пошкодження спинного мозку і корінців без пошкодження хребта. Класифікація і характер пошкоджень різних анатомічних утворень хребта. Пошкодження шийного відділу хребта і спинного мозку. Пошкодження грудного відділу хребта і спинного мозку. Пошкодження попереково-крижаного відділу хребта, спинного мозку і кінського хвоста. Класифікація вогнепальних і колото-різаних поранень хребта і спинного мозку: проникаючі, непроникаючі, паравертебральні. Травматичні пошкодження спинного мозку. Струс мозку. Забив. Розтрощування з частковим порушенням анатомічної цілості або перервою спинного мозку. Гематомієлія. Епідуральний і субдуральний крововилив. Травматичний радикаліт. Гострий період. Ранній період. Проміжний період. Пізній період. Спільна симптоматологія пошкоджень хребта і спинного мозку. Рухові розлади. рефлексорні порушення. Розлади чутливості.

Порушень функцій тазових органів. Порушення дихання. Порушення функцій серцево-судинної системи. Больовий синдром. Розпізнавання рівня пошкодження спинного мозку. Симптомокомплекс пошкодження верхньошийного відділу спинного мозку (1-4 шийні сегменти). Симптомокомплекс пошкодження нижньошийного відділу спинного мозку (5 шийний – 2 грудна сегменти). Симптомокомплекс пошкодження грудного відділу (3-12 шийні сегменти). Симптомокомплекс пошкодження поперекового потовщення (1 хребетний – 2 крижовий сегменти). Симптомокомплекс пошкодження конуса спинного мозку (3-5 крижових сегментів). Симптомокомплекс пошкодження 1 – 5 крижових нервів. Уточнення протяжності осередку ураження спинного мозку по довжині. Ранні ускладнення пошкоджень хребта і спинного мозку. Гнійний епідури́т. Гнійний менінгомієлі́т. Абсцес спинного мозку. Пізні ускладнення пошкоджень хребта і спинного мозку. Рубцюватий епідури́т. Арахної́дит. Спинномозкова травма при алкогольній інтоксикації. Клінічна картина спинномозкової травми при алкогольній інтоксикації: струс спинного мозку, удар спинного мозку, гематомієлія, епідуральні і субарахноїдальні крововиливи. Спільні принципи діагностики. Лікування спинномозкових пошкоджень при алкогольній інтоксикації. ВТЕ і реабілітація.

Травма периферичної нервової системи. Види пошкоджень. Закриті. Відкриті. Вогнепальні. Внутрішньостолові. Дегенерація і регенерація нервів: види і терміни. Спільна симптоматологія. Рухові розлади. Чутливі розлади. Трофічні зміни. Клініка і діагностика. Клініка пошкоджень нерва і судин. Клініка поєднаних пошкоджень нервів і кісток кінцівок. Діагностика пошкоджень сплетень і нервових стовбурів. ВТЕ і реабілітація.

Невідкладна допомога при травмі нервової системи. Оцінка вітальних порушень при

черепно-мозковій травмі. Розлади дихання. Серцево-судинні порушення. Розлади ковтання. Екстрена допомога при порушеннях вітальних функцій. Екстрена допомога при розладах дихання: механічне очищення верхніх дихальних шляхів, інтубація, трахеостомія. Медикаментозна терапія: при гострій серцево-судинній недостатності, при падінні артеріального тиску. Боротьба з обтурацією верхніх дихальних шляхів при порушеннях ковтання. Оцінка свідомості. Оглушення. Сопор. Кома. Оцінка ствольних симптомів. Положення очей в орбіті. Спонтанний ністагм. Порушення погляду. Порушення знічних реакцій. Порушення рефлексів рогівок. Порушення тонічних і глибоких рефлексів. Виявлення патологічних рефлексів. Оцінка положення постраждалого. Положення голови, тулуби, кінцівок при: внутрічерпних крововиливах, роздратуванні оболонки, гіпотензійному синдромі. Оцінка характеру, локалізації пошкодження м'яких покривів голови, кісток черепа і судин головного мозку. Характер пошкодження м'яких тканин. Характер і об'єм кровотеч з пошкоджених судин м'яких тканин голови. Пошкодження косій черепи: дахи, підстави. Виявлення проникаючої черепно-мозкової травми. Надання невідкладної допомоги. Асептична пов'язка. Зупинка кровотечі з м'яких тканин голови. Боротьба з ліквореєю, пролабуванням мозку, закінченням мозкового детриту. Застосування антибіотиків.

Переливання крові і кровозамінників. Виявлення ознак внутрічерпних гематом. Наявність анізокорії. Парези і паралічі. Епілептичні випадки. Зсув М-ЛУНА. Епілептичний статус і боротьба з ним. Виявлення поєднаної травми. Травма голови і хребта. Травма голови і грудної клітини. Травма голови і органів черевної порожнини. Травма голови і пошкодження кінцівок. Транспортування хворих з: порушенням вітальних функцій, ліквореєю, епілептичним статусом, поєднаною травмою голови і шийного відділу хребта, поєднаною травмою голови і нестабільним пошкодженням хребта. Оцінка механізму травми хребта і спинного мозку: гіперекстензійна травма, флексійна травма, інші. Випадання ознак нестабільного пошкодження. Особливості огляду. Особливості надання невідкладної допомоги при травмі шийного відділу хребта. Фіксація голови і шиї. Показання до трахеостомії. Рання дегідратаційна терапія. Витягнення. Псевдопаралітичний синдром і тазові порушення при пошкодженні: середнього відділу хребта, нижнього грудного відділу хребта. Виражені больовий синдром, шоківий стан при ураженні кінського хвоста: при відкритій травмі, при закритій травмі. Надання невідкладної допомоги при відкритій і вогнепальній травмі хребта: фіксація, транспортування спінальних хворих, медикаментозна терапія. Поєднана травма хребта і: внутрішніх органів, кінцівок.

Остеохондроз хребта. Морфологічна суть остеохондрозу. Дистрофія пульпозного ядра. Дистрофія фіброзного кільця. Етіологія остеохондрозу. Роль мікротравми. роль хронічних перевантажень. Відзнака природного старіння. Патогенез, патогенетична класифікація. Стадія внутрішньодискового процесу. Стадія порушення фіксаційної здатності диска. Стадія повного розриву диска і формування гриж диска. Клініка поперекового остеохондрозу. Рефлекторно-больові процеси. Компресійні процеси. Стадія повного розриву диска і формування гриж диска. Стадія ураження інших елементів міжхребцевого сплетення. Клініка поперекового остеохондрозу. Рефлекторно-больові процеси. Компресійні процеси. Клініка шийного остеохондрозу. Рефлекторно-больові синдроми шийного остеохондрозу. Компресійні синдроми – мієлопатія, корінцевий компресійний синдром. Синдром хребетної артерії. Грудний остеохондроз. Ураження заднього відділу диска. Ураження переднього відділу диска (природне старіння). Артроз реброво-хребетних суглобів. Принципи диференціальної діагностики і консервативного лікування. Диференціальний діагноз: з пухлинами спинного мозку, з дегенеративними захворюваннями спинного мозку, із запальними і пухлинними захворюваннями хребта. Медикаментозне лікування. Принципи фізіотерапії і санаторно-курортного лікування.

9 ДІАГНОСТИКА ЛІКУВАННЯ ЕПІЛЕПСІЇ.

Епілептичні синдроми при нейрохірургічних захворюваннях. Класифікація випадків. Генералізовані випадки: судомні, несудомні, фокальні випадки: рухові, сенсорні,

вегетативно-вісцелярні, випадки з психопатичними феноменами, повторно генералізовані випадки. Геміконвульсивні випадки. Клініко-анатомічна класифікація за Пенфілдом. Епілептичний синдром при пухлинах головного мозку. Епілептичний синдром при доброякісних і злоякісних гліомах великих півкуль: лобової частки, скроневої частки, тім'яної частки, потиличної частки. Епілептичний синдром при менингіомах: парасагітальних, конвексیتالних, базальних. Особливості епілептичного синдрому при метастазах раки. Епілептичний синдром при пухлинах таламо-стріопалідарної системи. Епілептичний синдром при церебральному запаленому процесі. Етіологія і патогенез епілептогенних зон при запальному процесі головного мозку. Поліморфізм в структурі випадків. Неврологічні порушення. Психопатологічні синдроми в динаміці. Епілептичний синдром при менингоенцефаліті. Епілептичний синдром при абсцесах головного мозку. Епілептичний синдром в диференціальній діагностиці пухлин і запальних захворювань головного мозку. Епілептичний синдром при судинних захворюваннях головного мозку: артеріо-венозних і мішотчатих аневризмах, гострих порушеннях мозкового кровообігу, тромбозі синусів і крупних вен, оклюзуючих і стенозуючих процесах екстракраніальних магістральних судин, гіпертонічна хвороба, церебральному атеросклерозі. Диференціальний діагноз. Травматична епілепсія.

Етіологія і патогенез формування епілептогенних зон. Ранні епілептичні випадки при стисненні головного мозку. Пізні епілептичні випадки. Епілептичні випадки в період запальних ускладнень. Особливості клінічного перебігу епілептичного синдрому травматичного генезу. Епілептичний синдром і алкогольна інтоксикація. Диференціальний діагноз. Епілептичний синдром при паразитарних ураженнях головного мозку: цистицеркозі, ехінококозі, токсоплазмозі. Клініка епілептичного статусу. Серія випадків і епілептичний статус. Генералізований епілептичний статус. Фокальний епілептичний статус. Порушення дихання. Серцево-судинні розлади. Розлади гомеостазу. Порушення свідомості. Неврологічна симптоматика. Перебіг епілептичного статусу. Форми виходу з епілептичного статусу. Післястатусний період. Діагностика епілепсії: у поліклініці, в стаціонарі: одномоментне обстеження багатоконтактними електродами, діагностика за допомогою імплантованих електродів, моніторування при епілепсії.

Консервативне лікування фокальної епілепсії. Основні принципи лікування епілепсії. Раніше початок лікування на основі клініко-електрофізіологічних кореляцій. Комплектність в патогенетичних методах лікування. Принцип індивідуальності. Принцип безперервності лікування. Принцип тривалості лікування. Принцип спадкоємності лікування. Основні критерії для вибирання протиепілептичних засобів. Еквівалентні співвідношення доз протиепілептичних препаратів. Дозування залежно від частоти випадків. Принцип поступового зниження доз при припиненні випадків. Протиепілептичні препарати. Дегідратаційна і загальнозміцнююча терапія. Розсмоктуюча терапія. Інсуфляція киснем. Лікування епілептичного статусу. дошпитальна терапія. Заходи, що проводяться в умовах стаціонару: протисудомне лікування, заходи направлені на боротьбу з набряком мозку, дихальна реанімація, лікування серцево-судинних порушень, терапія розладу гомеостазу, м'язові релаксанти при епілептичному статусі, заходи по догляду за хворими. Лікування епілептичного синдрому при алкогольній інтоксикації: при гострій алкогольній інтоксикації, при хронічному алкоголізмі.

Експертиза тимчасової і стійкої втрати працездатності. Шляхи фізичної реабілітації. Шляхи соціально-трудова реабілітації.

3. Структура навчальної дисципліни

№	Назва курсу	Кількість годинника			
		Лекції	Практич. заняття	семінари	Всього
1.	Організація неврологічної та нейрохірургічної допомоги населенню України. Лікувально-діагностичні стандарти.	4	-	2	6
2.	Діагностичні методи в неврології та нейрохірургії.	4	2	2	8
3.	Черепно-мозкова травма. Діагностика, інтенсивна терапія, ускладнення	4	10	2	16
4.	Хребтово-спинномозкова травма. Діагностика, лікування, ускладнення, реабілітація	4	6	-	10
5.	Травма периферичних нервів	2	12	2	16
6.	Остеохондроз хребта	4	18	2	24
7.	Пухлини, запальні і паразитарні захворювання центральної нервової системи	12	14	2	28
8.	Судинні захворювання центральної	6	20	4	30
9.	Діагностика і лікування епілепсій	4	6	4	14
	Іспит	-	4	-	4
	РАЗОМ:	44	92	20	156

4. Темі лекцій

1. Організація неврологічної та нейрохірургічної допомоги на Україні, Донецькій області.	2
2. Лікувально-діагностичні протоколи та стандарти надання допомоги хворим з неврологічною патологією.	2
3. Діагностичні методи в неврології та нейрохірургії. Краніографія, спондилографія, ангіографія, контрастні методи: КТ, МРТ.	2
4. Електрофізіологічні методи (ЕЕГ, ЕМГ, УЗДГ, РЕГ, ПЕГ, ЕхоЕГ)	2
5. Класифікація черепно-мозкової травми. Закрита черепно-мозкова травма. Переломи кісток черепа. Відкрита і вогнепальна черепно-мозкова травма.	2
6. Анестезія при черепно-мозковій травмі, реанімація та інтенсивна терапія. Ускладнення черепно-мозкової травми.	2
7. Класифікація травми хребта і спинного мозку. Симптоматика пошкодження хребта і спинного мозку.	2
8. Ускладнення пошкодження хребта і спинного мозку. Шляхи соціально-трудової реабілітації.	2
9. Класифікація травми периферичних нервів. Діагностика, клініка та методи лікування.	2
10. Остеохондроз хребта. Етіологія, патогенез, класифікація.	2

11. Лікування остеохондрозу.	2
12. Симптоматика об'ємного ураження головного мозку.	2
13. Пухлини головного мозку, класифікація.	2
14. Локалізація пухлин головного мозку. Методи діагностики.	2
15. Методи лікування пухлин мозку (хірургічне, променево, хіміотерапевтичне, імунотерапевтичне.)	2
16. Запальні захворювання головного мозку.	2
17. Паразитарні захворювання головного мозку.	2
18. Судинні захворювання нервової системи Артеріальні аневризми, артеріо- венозні мальформації, каротидно-кавернозні спікусти.	2
19. Мозкові інсульти.	2
20. Лікування судинних захворювань центральної нервової системи.	2
21. Епілепсія. Діагностика, лікування.	2
22. Показання до хірургічного лікування епілепсії.	2
ВСЬОГО	44 години

5. Теми практичних занять та семінарів

№з/п	Назва теми	Кількість годин	Разом годин
1.	Семінар: Організація неврологічної і нейрохірургічної допомоги населенню України. Організація, цілі і завдання, спільні принципи, медичне, соціальне значення МСЕК неврологічних нейрохірургічних хворих.	2	2
2.	Семінар: Методики неврологічного обстеження хворих	2	4
3.	Діагностичні методи в неврології та нейрохірургії.	2	
4.	Черепно-мозкова травма. Класифікація. Організаційна тактика.	2	12
5.	Семінар: Перелом підстави черепа.	2	
6.	Травматичні оболонкові гематоми.	4	
7.	Травматичні внутрішньомозкові гематоми.	2	
8.	Травматичні субарахноїдальні крововиливи.	2	6
9.	Травма хребта. Симптоматика, невідкладна допомога.	2	
10.	Травма спинного мозку. Симптоматика, невідкладна допомога.	2	
11.	Реабілітація хворих з травмою хребта та спинного мозку.	2	14
12.	Семінар: Травма периферичних нервів. Методи лікування.	2	
13.	Травматичне ураження ліктьового нерву.	2	
14.	Травматичне ураження серединного нерву.	2	
15.	Травматичне ураження променевого нерву.	2	
16.	Травматичне ураження плечового сплетіння.	4	
17.	Травматичне ураження нервів нижніх кінцівок.	2	20
18.	Семінар: Остеохондроз хребта. Етіологія. Клінічні варіанти.	2	
19.	Кили між хребцевих дисків. Симптоматика, лікування.	4	
20.	Спонділолітез. Симптоматика, лікування.	2	
21.	Патологія суглобів хребта. Симптоматика, лікування.	4	
22.	Патологія шийного відділу хребта. Симптоматика, лікування.	4	
23.	Стеноз хребтового каналу. Симптоматика, лікування.	2	
24.	Фізіотерапевтичні методи в лікуванні остеохондрозу.	2	16
25.	Семінар: Гіпертензійний синдром.	2	
26.	Пухлини великих півкуль головного мозку.	2	

27.	Пухлини задньої черепної ямки.	2	
28.	Пухлини мосто-мозочкового кута.	2	
29.	Запальні та паразитарні захворювання нервової системи.	2	
30.	Нейроінфекції.	2	
31.	Демієлінізуючі захворювання.	2	
32.	Ускладнення запальних захворювань нервової системи.	2	
33.	Семінар: Вертебро-базиллярний басейн артерій	2	
34.	Симптоматика та лікування порушень мозкового кровотоку в вертебро-базиллярному басейні.	4	
35.	Патологія магістральних судин шиї та головного мозку.	2	
36.	Ішемічні інсульти.	2	
37.	Семінар: Геморагічні інсульти	2	
38.	Патологія магістральних судин мозку.	2	
39.	Артеріальні аневризми.	2	
40.	Спонтанний субарахноїдальний крововилив.	4	
41.	Судинна деменція.	2	
42.	Каротидно-кавернозні співустя.	2	
43.	Семінар: Скронева епілепсія.	2	
44.	Діагностика епілепсії.	2	
45.	Консервативне лікування фокальної епілепсії.	2	
46.	Хірургічне лікування епілепсії.	2	
47.	Семінар: Психічні розлади при епілепсії.	2	
48.	ІСПИТ	4	4
	ВСЬОГО		112

6. Методи навчання

- Лекції
- Практичні заняття
- Семінари

7. Методи контролю

- Поточний тестовий контроль
- Контроль практичних навичок
- Іспит

8. Оцінювання дисципліни

Оцінювання навчальної діяльності проводиться стандартизовано. Проводиться оцінювання самостійної роботи курсантів - це оцінка ступеня оволодіння уміннями та навичками. Виконання типових задач діяльності та умінь, що перевіряються, оцінюється балами "1", "0,5" та "0" (виконано, виконано не повністю, не виконано).

Критерії оцінки:

- ❖ 5 балів - "відмінно";
- ❖ 4,5 - 4,0 балів - "добре";
- ❖ 3,5 - 3,0 бала - "задовільно";
- ❖ 2,5 бала і менш - "незадовільно".

Поточний тестовий контроль здійснюється за допомогою індивідуальних наборів тестів формату А, що перевіряють досягнення конкретних цілей заняття.

Оцінка за роботу з тестовими завданнями виставляється згідно зі шкалою:

- При наявності до 10 % помилкових тестів - «5»,
- 11 -25 % помилкових тестів - «4»,

- 26-40 % помилкових тестів - «3»,
- більше 40 % помилкових тестів - «2»

9. Методичне забезпечення

- Методичні вказівки для курсантів
- Методичні рекомендації для викладачів
- Набори тестів поточного контролю

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Одинак М.М., Дыскин Д.Е. Клиническая диагностика в неврологии: руководство для врачей / М.М. Одинак, Д.Е. Дыскин. – СПб.: СпецЛит, 2010. – 528 с.
2. Мументалер М. Неврология / Марко Мументалер, Хейнрих Маттле; Пер. с нем.; Под ред. О.С. Левина. – М.: МЕДпресс-информ, 2011. – 920 с.
3. Сіпітій В.І. Нейрохірургія. Підручник для вищих медичних навчальних закладів. – Харків ТОВ «Кроссроуд», 2011. – 740 с.
4. А. П. Ромоданов, Ю. А. Зозуля, Г. А. Педаченко. Сосудистая нейрохирургия. - Киев: Здоров'я, 1990. - 309 с.
5. Г. А. Педаченко. Черепно-мозговая травма и общесоматическая патология. — Киев: Здоров'я, 1992. - 152 с.
6. А. А. Потапов и др. Назальная ликворея. - Москва, 1996. - 104 с.
7. Г. С. Юмашев. Травматология и ортопедия. - Москва, 1990. - 211 с.
8. Ю. А. Орлов. Гидроцефалия. - Киев: Здоров'я, 1995. - 87 с.
9. Л. Б. Лихтерман Нейротравматология (справочник). — М.: Красный пролетарий, ИПЦ "Вазар Ферро", 1994. - 416 с.
10. Е. Г. Педаченко, Н. Б. Коджая. Травматические внутричерепные гематомы редкой локализации. - Киев: Здоров'я, 1995. - 87 с.
11. Н. Е. Полищук, В. И. Старча. Огнестрельные ранения головы. - Киев: тов. "Тон", 1994. - 120 с.
12. А. В. Лившиц. Хирургия спинного мозга. - М.: Медицина, 1990. - 349 с.

Допоміжна:

1. Болезни нервной системы. под ред. Н. И. Яхно, Д. Р. Штульмана, П. В. Мельничука. - М.: Медицина. - Т. 1-2. - 654 с., 511 с.
2. П. Дуус. Топический диагноз в неврологии. М.: "Вазар-Ферро", 1995. -382 с.
3. Б. С. Вишневский. Инсульт. - С-Петербург, 1995. - 283 с.
4. Современные представления о патогенезе закрытой черепно-мозговой травмы. - Киев: тов. "Задруг", 1996. -282 с.
5. Н. С. Благовещенская. Отоневрологические симптомы и синдромы. - М.: Медицина, 1990. - 431 с.
6. В. А. Карлов. Эпилепсия. - М.: Медицина, 1990. - 181 с.
7. О. Н. Соколов и др. Оптохиазмальные арахноидиты. - М. Медицина, 1990. - 192 с.
8. Российский съезд нейрохирургов. - Екатеринбург, 14-17 июня 1995. - 456 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Накази Міністерства охорони здоров'я України, стандарти і протоколи діагностики та лікування захворювань внутрішніх органів.
2. Рекомендована література
3. Методичні рекомендації для лікарів курсантів
4. Алгоритми надання допомоги при невідкладних станах